

Filmové podoby Pavla Kohouta

Filmovou tvorbu Pavla Kohouta si diplomandka zvolila jako marginální epizodu v jeho rozsáhlém uměleckém díle, která byla dosud ve filmové historiografii opomíjena. Jedná se, pomineme-li Kohoutovu scenáristickou aktivitu ve filmech jiných režisérů v 50. letech, o všehovšudy tři snímky z 60. let, jimž propůjčil svoji autorskou pečeť: filmovou adaptaci jeho hry *Dvanáct* v režii Evy Sadkové a dva celovečerní hrané filmy (*Svatba s podmínkou* a *Sedm zabitých*), u nichž se Kohout scenárista ujal i režie. Nikoli z autorčiny vůle musel být vyčleněn film *Ucho* podle scénáře Jana Procházky, který Kohout natočil už v rakouské emigraci.

Dané téma se L. Konášová pokusila po mnoha letech vytáhnout ze zapomnění, prozkoumat kvalitu filmů, případně problematizovat (či uvést na pravou míru) příčiny a motivace, které přiměly renomovaného spisovatele a dramatika poměřit se s filmovým médiem jako režisér.

Konášová si předsevzala prověřit, byl-li odsun těchto filmů do propadliště dějin zasloužený či ne, a vypátrat, zda a jak se na nich odrazily dobové trendy, především nová vlna a fenomén autorského filmu. Zajímalo ji, do jaké míry jejich distribuční a kritický ohlas determinovala Kohoutova osobnost, zafixovaná v kulturním povědomí jako kontroverzní, ne-li provokativní. V bezpředsudečném přístupu se nenechala ovlivnit převážně odmítavou dobovou reflexí, nezviklal ji ani indiferentní postoj samotného tvůrce, který svoje filmové pokusy bagatelizuje dodnes.

Ve svém badatelském zájmu i při posuzování filmů si Konášová uchovala střídmost nestrannost, ve snaze po objektivitě se uvarovala jakéhokoli pokušení těžit z atraktivity tématu. Provedla zevrubnou rekonstrukci filmů v jejich před- a realizační fázi, věnovala se i postprodukcí, pečlivě obeznámena s pramenným archivním materiálem, dobovou kritikou i s Kohoutovým literárním a dramatickým dílem. Faktografické záznamy si ověřovala v rozhovorech s dosud žijícími pamětníky či přímými účastníky (dramaturgové, herci) a samozřejmě v osobní konfrontaci s P. Kohoutem. Víc než na kontextuální kinematografické pozadí se zaměřila na genezi a proměny scenáristických útvarů, srovnávala několikrát verze a registrovala změny, ať již byly doporučeny posuzovateli, nebo přikázány cenzory. Textologický rozbor, možná až příliš detailistický, jí však umožnil proniknout do Kohoutova autorského vědomí i pisatelského stylu.

Autorka se cílevědomě snažila rozlišit Kohoutovy tendence jako dramatického autora, jichž se zcela nezbavil ani ve scénářích, byť bylo zřetelné jeho úsilí vymanit se ze sevření divadelní strukturou a dramatickými stereotypy. V rozbořech filmů očividně převažují popis dějové linie, stavba situací, charakteristiky postav a dialogy, kdežto filmové výrazové prostředky a vizualita jsou spíš upozaděny.

Při autorčině posuzování filmů jako by nepřímo patronovala Kohoutova autorita (fixovaná v jeho rozsáhlých autobiografiích), i když jeho vlivu názorově nepodléhala. Své výchozí přesvědčení, že tyto filmy si rozhodně zaslouží seriózní pozornost, si na konci potvrdila. Uspěly i ve zpětném přehodnocení, eventuálně reinterpetaci vzhledem ke společenským a kulturním změnám, k nimž došlo během uplynulého padesátiletí. Přesto se mi zdálo, že kriticky neústupný pohled L. Konášové jako by se postupně rozostřoval, jako by neměla dost odvahy k vyhraněnějšímu názoru. Možná z důvodu úcty, možná i proto, že průběžně nezacházela do analytičtější polohy a spokojila se s povšechnými závěry a tvrzeními bez hutnějšího argumentačního podloží. Ostatně Kohoutovy scénáře a filmy také nezacházejí příliš pod povrch věcí a v obratném manévrování jednovrstevnou sférou mají na zřeteli efektnost a diváckou přízeň.

Ne zcela uspokojivý byl pro mě závěr práce, v němž jsem očekávala konkrétnější souhrn získaných poznatků. Konášová se spokojila s již předtím opakovaným konstatováním o průměrnosti Kohoutových filmů, což shledala v rozporu s jeho pověstnou ambiciózností. Na druhou stranu požadovat nové, objevné dedukce je v jeho případě patrně už nadbytečné.

Výše řečené však nemá zpochybňovat vlastní význam této diplomové práce a její heuristiky, která je cenným příspěvkem ke Kohoutovu dílčímu angažmá v čs. kinematografii 60. let (filmografii autorka doplnila až do současnosti televizními inscenacemi podle jeho scénářů nebo próz).

Ještě drobná poznámka na konec: zaujalo mě, že Pavel Kohout, ač ochotně s autorkou komunikoval, neprojevil vůbec zájem o případnou autorizaci nebo aspoň o přečtení výsledné práce. I to o lecčems svědčí.

Diplomovou práci Lindy Konášové doporučuji k obhájení a navrhuji hodnocení velmi dobře.

doc. PhDr. Stanislava Přádná

vedoucí práce

Praha, 8. 9. 2013